

بسم الله الرحمن الرحيم
دورنمای سیاسی در نیجیریه
(ترجمه)

پرسش:

بعد از پایان انتخابات ریاست جمهوری، که نتایج آن در تاریخ 2023/3/1 با پیروزی پائولا احمد تینوبو، نامزد حزب حاکم حزب کنگره ترقی‌خواه اعلام شد، انتخابات شهری و ولایتی در نیجیریه به تاریخ 2023/3/11 برگزار گردید. چنانچه آن انتخابات در 2023/2/25 برگزار شد و رقیب او، عتیق ابوبکر در حزب دموکراتیک خلق، که در رتبه دوم قرار گرفت و رقیبش، پیتر اوبی از حزب کارگر در انتخابات، که در جایگاه سوم قرار گرفت، به نتایج اعتراض کردند. آمریکا نگرانی خود را اعلام کرد و از کسانی که به نتایج اعتراض کردند، حمایت نمود و به برنده تبریک نگفت؛ در حالی که بریتانیا خوشحالی خود را از نتایج اعلام نمود و به رئیس جمهور منتخب تبریک گفت. چه تغییری در صحنه سیاسی در نیجیریه رخ داده است؟ منظور آمریکا و انگلیس در این انتخابات چیست؟ مواضع آن‌ها در قبال نیجیریه به چه معناست؟

پاسخ:

برای این‌که پاسخ به پرسش‌های فوق واضح گردد، امور ذیل را خدمت تان به عرض می‌رسانم:

- 1- نیجیریه سرزمین اسلام است. اسلام از اواسط قرن هفتم میلادی وارد منطقه کانو در شمال نیجیریه شد و از طریق تجارت در سرزمین هائوسا و سرزمین فولانی‌ها در شمال و مرکز نیجیریه گسترش یافت. اسلام در واقع در اواسط قرن دهم میلادی به دست فقهای اندلسی به شکل فعلی گسترش یافت؛ سپس بعدها امارت اسلامی در آن نواحی ایجاد شد که به نام خلافت عثمانی یا خلافت سوکوتو منسوب به عثمان دانفودیو نام گرفت که دولت آن نزدیک به صد سال دوام آورد تا این‌که انگلیس‌ها در سال 1904 میلادی آن را پایان دادند. مذهب مالکی در محاکم شرعی نیجیریه مشهور است و اکثر مسلمانان آن اهل سنت اند و در 12 ولایت آن برخی از احکام شریعت اسلام تطبیق می‌شود.
- 2- جمعیت نیجیریه در حال حاضر حدود 220 میلیون تن است؛ همان‌طور که سازمان ملل در سال 2021 حدود 219 میلیون نفر تخمین زد و اکثریت جمعیت آن را مسلمانان به نسبت 65% تا 75% بر اساس آمارهای مختلف تشکیل می‌دهند. مساحت نیجیریه نزدیک به یک میلیون کیلومتر مربع است و بین سال‌های 1900 تا 1904 میلادی بریتانیا توانست پس از حذف حکومت اسلامی در آنجا، کنترل خود را بر تمام مناطقی که به عنوان نیجیریه شناخته می‌شد، گسترش دهد. سپس بریتانیا در 1960/10/1 استقلال رسمی‌اش را به آن داد و قدرت را به اقلیت نصرانی ایگبو سپرد و سپس در سال 1963 میلادی آن را به کشورهای مشترک المنافع ضمیمه کرد. نیجیریه از نژادهای مختلفی تشکیل شده است که بزرگترین آن‌ها سه گروه قومی بزرگ هستند که عبارتند از: هاوسا، فولانی در شمال و مرکز و اکثریت قریب به اتفاق آن‌ها مسلمان و یوروبا در مرکز و جنوب غربی و اکثریت آن‌ها را نصاری تشکیل می‌دهند. اما اقلیت مسلمان زیادی دارد و ایگبو در جنوب شرقی از یک اقلیت کاتولیک نصرانی است.
- 3- در انتخاباتی که در سال 1999 میلادی برگزار شد، اوباسانجو بدون منازعه پیروز شد و برای دو دوره انتخاباتی از 1999/5/29 تا 2007/5/29 میلادی به قدرت ادامه داد. وی در طول مدت زمان حاکمیت خود، حمایت واضح‌اش را از آمریکا و خصومت آشکار خود را علیه مسلمانان اظهار کرد و در انتخابات 2015 محمد بخاری، که به انگلیس‌ها وفادار بود، پیروز شد و پائولا احمد تینوبو یکی از بزرگترین حامیان او بود و ما توانستیم عوامل انگلیس را در محیط سیاسی بشناسیم؛ زمانی که احمد تینوبو را عراب سیاسی و سازنده پادشاهان نامید و سپس با شعار "نوبت من رسیده است" خود را نامزد کرد و در انتخابات 2023 پیروز شد. در تاریخ 2023/1/3، کمیسیون مستقل انتخابات در نیجیریه، پیروزی پائولا احمد تینوبو، نامزد حزب حاکم، حزب کنگره ترقی‌خواه، در انتخابات ریاست جمهوری که در تاریخ 2023/2/25 در میان 18 نامزد برگزار شده بود، اعلام کرد. وی 8.8 میلیون رای به دست آورده بود که 37 درصد از 87 میلیون رای دهنده‌ای می‌شود که کارت انتخابات دریافت کردند؛ در حالی که دو رقیب او؛ عتیق ابوبکر، نامزد حزب دموکراتیک خلق حدود 6.9 میلیون رای یا 29 درصد و پیتر اوبی، نامزد حزب کارگر حدود 6.1 میلیون رای یا 25 درصد دریافت کردند.

عتیق ابوبکر و پیتر اوبی نتایج را رد کردند و قصد داشتند آن‌ها را به چالش بکشند و نشان دهند که آن‌ها دستکاری و منجر به این شده که "رای‌گیری نه آزاد، نه عادلانه و نه شفاف" باشد. عتیق در تاریخ 2023/3/6 راهپیمایی حامیان خود را رهبری کرد و آن‌ها در بیرون دفاتر کمیسیون مستقل انتخابات تجمع کردند و مسئول حزب دیموکراتیک خلق خواسته‌های را به مسئول کمیسیون انتخابات پیرامون همان موضوع تقدیم کرد. اما با وجود آن نتایج انتخابات تغییری نکرد.

4- بنابر آنچه گفته شد، بریتانیا روند انتخابات در نیجریه را ستایش نمود؛ چنان‌که جیمز کلورلی، وزیر امور خارجه این کشور در بیانیه‌ای که در تاریخ 2023/3/1 در وب‌سایت رسمی دولت بریتانیا منتشر کرد، به پائولا احمد تینوبو رئیس جمهور منتخب تبریک گفت. آنچه در این بیانیه آمده است: «بریتانیا از رأی‌دهندگان نیجریه‌ای به دلیل شرکت در انتخابات ریاست جمهوری و مجلس ملی و شکیبایی و انعطاف‌پذیری آن‌ها در استفاده از حقوق دموکراتیک شان قدردانی می‌کند. ما به پائولا احمد تینوبو، رئیس جمهور منتخب تبریک می‌گوییم و موقف احزاب مخالف را در مورد نتیجه انتخابات و نگرانی‌های بیان شده توسط هیئت‌های ناظر و جامعه مدنی در مورد سازماندهی این روند از جمله تأخیرها و چالش‌های فنی بررسی می‌کنیم. مقامات را تشویق می‌کنیم که همه نگرانی‌ها را با دقت بررسی کنند و برای حل مسائل باقی مانده و تمرکز جهت تحقق اراده مردم نیجریه اقدام کنند.» این یک موقف حمایتی از طرف بریتانیا از رئیس جمهور منتخب است. او کمپاین وی را به جعل یا دستکاری متهم نمی‌کند؛ بلکه از مقاماتش می‌خواهد که با در نظر گرفتن بی‌طرفی مقامات در این بررسی، همه نگرانی‌ها را بررسی کنند. علاوه بر این، حمایت اتحادیه اروپا در مقابله با آمریکا وجود داشت؛ همانطور که جوزپ بورل، نماینده سیاست خارجی اتحادیه اروپا گفت: «انتخابات ریاست جمهوری و پارلمانی که چند روز پیش نیجریه شاهد آن بود، فرصت بزرگی برای تحکیم دموکراسی در این کشور، در غرب آفریقا به شمار می‌رود. با وجود شرایط دشوار و شکست‌های عملیاتی، مردم نیجریه تعهد خود را به دموکراسی نشان داده اند.» (منبع: کونا 2023/2/28) از این رو، حمایت بریتانیا از رئیس جمهور تازه منتخب در نیجریه و همچنین حمایت اروپا از او در مقابله با نفوذ آمریکا در آفریقا به نظر می‌رسد.

5- موقف ایالات متحده در قبال انتخاب پائولا احمد تینوبو منفی بود. ند پرایس، سخنگوی وزارت امور خارجه در بیانیه‌ای گفت: «نیجری‌ها حق دارند چنین نگرانی‌های داشته و باید انتظارات زیادی از انتخابات اخیر داشته باشند. میکانیزم‌های خوبی برای داوری در مورد اختلافات انتخاباتی وجود دارد. ما هر نامزد یا حزبی را که می‌خواهد نتایج را به چالش بکشد، تشویق می‌کنیم تا راه‌های اصلاح حقوقی را از طریق این میکانیزم‌ها دنبال کنند. ما به ناظران بین‌المللی دیگر می‌پیوندیم تا از کمیسیون مستقل ملی انتخابات بخواهیم وضعیت را در مناطقی که به توجه بیشتر نیاز دارند، بهبود بخشند. ما درک می‌کنیم که نیجری‌ها و بعضی احزاب، اعتراض شان را نسبت به روندی که پروسه انتخابات با آن اجرا شد، بیان داشتند؛ به ویژه کاستی‌ها در عناصر فنی، که برای اولین بار در انتخابات ریاست جمهوری مورد استفاده قرار گرفت، همچنین نگران گزارش‌هایی هستیم که در آن رسانه‌ها در جریان انتخابات مورد حمله قرار گرفتند.» (منبع: صفحه لیدر شیب نیجریه 2023/3/2) آمریکا در این‌جا از مواضع احزاب مخالف در اعتراض شان به روند انتخابات حمایت می‌کند، آنان را به اعتراض تشویق می‌کند، به رئیس جمهور پیروز تبریک نمی‌گوید و اعلام می‌کند که نگران گزارش‌های مربوط حمله به رسانه‌ها در جریان انتخابات است. این نشان می‌دهد که رئیس جمهور جدید به میل او نیست و به او وابسته نمی‌باشد.

6- نامزد عتیق ابوبکر، که نماینده حزب مخالف است، در دوره اولوسگون اوباسانجو در مدت زمان 1999-2007 معاون رئیس جمهور بود. معروف است که اوباسانجو از پیروان آمریکا بود. به نظر می‌رسد که آمریکا از عتیق ابوبکر برای به قدرت رسیدن حمایت می‌کند. چون اصالتاً مسلمان است او را با پائولا احمد تینوبو که او نیز مسلمان الاصل و دارای وزن و پشتوانه و توان مالی است و در آن طرف با محمد بخاری یکی از عوامل انگلیس قرار دارد، به رقابت قرار داد. محبوبیت حزب دموکراتیک خلق به دلیل فساد افسارگسیخته در زمان او و در دوران حکومت او در کشور بین سال‌های 1999 تا 2015، به‌ویژه در دوران سلطنت کودلاک جاناتان، قیام اخیر با ریختن نفت روی آتش، با اعمال خودسرانه‌اش و تبعیض علیه مسلمانان و آزار و اذیت به بهانه (مبارزه با تروریسم) کاهش یافت. حتی بادر او، آمریکا از این فساد گسترده در حزب و در دوران حکومت او انتقاد کرد؛ اما نه برای اصلاح آن؛ بلکه برای محکم کردن چنگال خود بر آن. زمانی که حکومت نظامی حاکم درگیر فساد شد، به این ترتیب آمریکا بر آن چنگ انداخت و هرگاه مخالفت وی را می‌نمود؛

رسوای شان می‌ساخت تا دیدگاه عام مردم را به این جهت سوق دهد که او ضد فساد است؛ در حالی که در مقابل آن ساکت بود و به اصلاح آن نمی‌پردازد و خودش فسادپیشه و پشتیبان فساد کاران در زمین است.

7- به همین دلیل مراقب بود که اگر کاندیدای حزب دموکراتیک خلق، عتیق ابوبکر موفق نشد، شخص دیگری داشته باشد و برای پاک جلوه دادن او کار کرد و آن شخص پیتر اوبی بود؛ گویا که کاملاً پاک است! او سال گذشته در ماه می 2022 از حزب دموکراتیک خلق استعفا داد و به حزب کارگران پیوست. معلوم می‌شود که امریکا محاسبه کرده بود که آرای مسلمانانی که اکثریت را در نیجریه تشکیل می‌دهند، بین عتیق ابوبکر، نامزد انتخاباتی از حزب دموکراتیک خلق و پائولا احمد تینوبو، نامزد حزب حاکم کنگره ترقی‌خواه، که طرفدار انگلیس است و همچنین رایبو موسی کوانکواسو، مسلمان الاصل و نامزد حزب ملی خلق نیجریه، که شروع به فعالیت کرد، محبوبیت کسب کرد و در انتخابات گذشته با 60 درصد چهارم شد، تقسیم می‌شود. به همین دلیل است که آمریکا از پیتر اوبی که یک نصرانی است، حمایت کرد و رسانه‌های آمریکایی شروع به صیقل دادن او کردند و شایعه شد که او کاندیدای مورد علاقه جوانان نیجریه است که 60 درصد جمعیت را تشکیل می‌دهند و مشتاق تغییر و تحول و حاکمیت نسل جوان هستند. شرکت رسانه‌ای آمریکایی بلومبرگ گزارش داد که یک نظرسنجی عمومی در نیجریه انجام داده است و نظرسنجی از حدود 2384 نیجریه‌ای از طریق اپلیکیشن تلفن هوشمند نشان می‌دهد که ممکن است پیتر اوبی در انتخابات ریاست جمهوری پیروز شود. مؤسسه ای‌ان بی امریکایی نیز همین‌طور عمل کرد و پیروزی پیتر اوبی را پیش‌بینی نمود. مؤسسه ملی دموکراتیک و مؤسسه بین‌المللی جمهوری‌خواه نیز همین پیش‌بینی را داشتند. با درک این‌که حزب دموکراتیک خلق تا سال 2015 بر صحنه نیجریه تسلط داشت، تنها حزبی بود که قدرت پیروزی در انتخابات ریاست جمهوری را داشت و مرکز سیاسی بود که به تأمین منافع آمریکا تمایل داشت. با این حال، زمانی که محمد بخاری، مامور بریتانیایی، با وجود تلاش امریکا برای ممانعت از پیروزی او، توانست برنده شود، صحنه سیاسی تغییر کرد.

8- ثروت نفتی در نیجریه، کشورهای بزرگ به ویژه انگلیس و آمریکا را بر سر آن در کشمکش و درگیری داغ قرار داده است و نیجریه در بین کشورهای تولیدکننده نفت در رتبه دوازدهم، هشتمین کشور صادرکننده نفت و دهمین کشور از نظر ذخایر نفت قرار دارد. ذخایر نفت نیجریه توسط آژانس اطلاعات انرژی آمریکا بین 16 تا 22 میلیارد بشکه تخمین زده شده است؛ اما برآوردهای دیگر می‌گویند که این ذخایر به 35.3 میلیارد بشکه می‌رسد و این نفت سبب سیلان لعاب دهن رقابت‌کننده‌گان بر نفت نیجریه گردیده، چون از صنف نفت سبک یا شیرین است؛ یعنی تا حد زیادی از گوگرد خالص بوده و هزینه‌های پالایش آن کم است. به گفته وزارت نفت نیجریه، این کشور دارای 159 میدان نفتی و 1481 چاه نفت است. نفت نیجریه را شرکت‌های نفتی بریتانیا کنترل می‌کردند؛ اما ورود آمریکا به خط لوله نفت، به ویژه پس از سال 1999 میلادی، یعنی در دوران اوباسینگو، انحصار شرکت‌های انگلیسی را محدود کرد.

9- نیجریه با مشکلات جدی مانند ناامنی، اقتصاد متزلزل، قرضه‌های هنگفت، فقر شدید و فساد سیاستمداران مواجه است. شرایط اقتصادی آن رو به وخامت است، زیرا نرخ تورم در پایان سال 2022 به 21.5 درصد رسید، نرخ بیکاری برای همه بزرگسالان 33 درصد و برای جوانان 42.5 درصد است. بر اساس برآوردهای بانک جهانی در مارچ 2022، حدود 40 درصد از جمعیت 220 میلیون نفر این کشور زیر خط فقر زندگی می‌کنند. ارزش پول نیجریه کاهش یافته است. فساد به طور قابل توجهی افزایش یافته است و دولت را بر آن داشته است تا در ابتدای ماه گذشته، فبروری 2023، سه واحد پول کشور را تغییر دهد. با وجود این‌که این کشور یکی از بزرگترین اقتصادهای آفریقا است و مشکل سرقت نفت در جنوب این کشور رو به افزایش می‌باشد و این یک مشکل مزمن است که منجر به کاهش صادرات نفت کشور و کمبود مواد سوخت عرادهجات شده است. بر اساس سرشماری جون 2022 حدود 103 میلیارد دالر قرض دارد و پرداخت این قرض‌ها یعنی ربا و بیمه سالانه حدود 12 میلیارد دالر است. اگرچه این کشور یکی از صادرکنندگان بزرگ نفت است، اما به دلیل این مشکلات جدی و حل‌نشده کمی به آن نکرده. همه این‌ها ناشی از فساد حکومت و حاکمان و تبعیت آن‌ها از کشورهای استعماری قدیم و جدید است. راحل رفع این فساد است؛ یعنی تغییر نظام حکومتی که توسط بریتانیای استعمارگر زمانی که به نیجریه استقلال رسمی داد، ساخته شد؛ اما با اشکال دیگر، به ویژه در حکومت و اقتصاد، مستعمره باقی ماند و برای آن قانون اساسی برگرفته از قوانین اساسی غربی را وضع کرد و حاکمانی را که از آن پیروی می‌کردند، تعیین نمود؛ بدون تفاوت این‌که اصالتاً مسلمان باشند یا نصرانی. تا این‌که امریکا در اواسط دهه هفتاد قرن گذشته آمد و به ارتش نفوذ کرد و بر سر کشور شروع به رقابت و درگیری با انگلیس نمود.

10- علاوه بر همه این‌ها، کشورهای استعمارگر، به ویژه آمریکا و انگلیس مستقیماً در امور کشورها دخالت می‌کنند. اظهارات مقام امریکایی، سخنگوی وزارت خارجه آمریکا، اظهارات وزیر امور خارجه انگلیس و سپس اظهارات مسئول روابط خارجی اتحادیه اروپا دخالت مستقیم در امور کشورها محسوب می‌شود. اساس این است که حاکمان و سیاستمداران در نیجیریه آن را محکوم و رد کنند و از آن کشورها بخواهند که از مداخله در کشورشان دست بردارند، آن‌ها را در این مورد هشدار دهند و روابط خود را با آن‌ها قطع کنند. سپس به این فکر شوند که چگونه می‌توان این سرزمین را به طور جدی و خالصانه نجات داد و به دنبال راه‌های ریشه‌ای بود؛ نه راه‌های بی‌بنیاد و فریبنده. هرگاه چنین اتفاقی بیفتد، به زودی به این نتیجه می‌رسند که اسلام راه‌حل است، تنها اسلام است که نیجیریه و مردمش را با همه فرقه‌هایش نجات می‌دهد و بین همه برابری ایجاد می‌نماید؛ اسلامی که در تطبیق نظام تجسم یافته در خلافت راشد بر منهج نبوت است و هیچ‌کس از مردم را در نیل به مصالح و تأمین نیازهای معیشتی زندگی شهری و بادیه‌ی شان محروم نخواهد ساخت، چه مسلمان باشد و چه نصرانی؛ اوست که سرزمین را آباد می‌کند و از استعمار رهایی می‌بخشد، و انقلاب صنعتی در آن به وجود می‌آورد که سرزمین را پیشرفته و برتر می‌نماید، آن زمان صنعت خود را می‌سازند، نفت خود را استخراج می‌کنند، تمام درآمدهای آن برای خودشان خواهد بود و بدون تبعیض بین آن‌ها توزیع می‌شود، آن زمان نه بیکاری، نه فقر و نه ترس یا گرسنگی خواهد بود.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ [سوره زمر، آیه 21]

ترجمه: واقعاً در این امر، عبرت و پندی برای خردمندان است.

21 شعبان 1444 هـ.ق.

2023/3/13 م.

مترجم: احمد صادق امین